

بورس اوراق بهادار تهران
(شرکت سهامی عام)

بیانیه ریسک

این بیانیه در راستای اجرای بند ۱۷ ماده ۱ و ماده ۱۱ دستورالعمل معاملات قرارداد آتی در بورس اوراق بهادار تهران، مصوب مورخ ۱۳۹۶/۱۲/۱۶ هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار، توسط شرکت بورس اوراق بهادار تهران تنظیم شده است و باید پیش از آغاز معاملات به امضای مشتری برسد. با توجه به ریسک در معاملات قراردادهای آتی، مشتری با امضای این بیانیه، آگاهی و پذیرش خود را از موارد زیر اعلام می‌کند:

۱) محدود نشدن حداکثر ضرر به وجوه تضمین پرداخت شده توسط مشتری: ریسک اصلی قرارداد آتی از ویژگی اهرمی آن ناشی می‌شود. ویژگی اهرمی قرارداد آتی می‌تواند زیان بسیاری در کوتاه مدت برای مشتری به همراه داشته باشد، زیرا هر تغییر اندک در قیمت مبنای دارایی پایه، با توجه به اندازه قرارداد، ممکن است ضرر و زبانی به میزان چندین برابر وجوه تضمین مشتری به حساب وی منظور کند. ویژگی اهرمی بودن قراردادهای آتی، از آنجا ناشی می‌شود که وجه تضمین اولیه برای اتخاذ موقعیت تعهدی خرید یا فروش در قرارداد آتی، تنها درصدی از ارزش قرارداد است، اما سود و زیان روزانه بر اساس کل ارزش قرارداد محاسبه می‌شود.

۲) ثبت سفارش‌ها و اولویت بندی‌ها: همه مشتریان به منظور فعالیت در بازار قراردادهای آتی باید فرم بیانیه ریسک و قرارداد فی مابین مشتری و کارگزار را نزد کارگزار تکمیل و امضا کنند. فرم بیانیه ریسک توسط بورس تهیه و ابلاغ می‌شود. انواع سفارش و اعتبار آن در بازار قراردادهای آتی به شرح "دستورالعمل اجرایی نحوه انجام معاملات در بورس اوراق بهادار تهران، مصوب هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار" است که براساس ملاحظات فنی، توسط بورس انتخاب می‌شود. همچنین اجرای سفارش‌های ثبت شده در سامانه معاملاتی بر اساس اولویت قیمت و در صورت برابری قیمت‌ها، بر اساس اولویت زمانی ثبت سفارش انجام می‌شود.

۳) قیمت قرارداد آتی: ارزش هر قرارداد آتی برابر با حاصل ضرب قیمت سفارش در اندازه قرارداد مندرج در مشخصات قرارداد می‌باشد. لذا مشتری آگاه است که قیمت سفارش‌های ثبت شده در سامانه معاملات، به ازای هر واحد از دارایی پایه برحسب واحد پولی مندرج در مشخصات قرارداد می‌باشد. به عنوان مثال چنانچه اندازه قرارداد، ۱۰۰۰ واحد از دارایی پایه بوده و قیمت سفارش ثبت شده در سامانه معاملات، ۵۲۰۰ ریال باشد، ارزش معامله مشتری به ازای هر قرارداد برابر است با:

$$۱۰۰۰ \times ۵۲۰۰ = ۵,۲۰۰,۰۰۰ \text{ (ریال)}$$

۴) احتمال کاهش نقدشوندگی بازار: در شرایط خاص بازار و یا عدم وجود گسترده مشتریان در بازار و با توجه به نیروهای عرضه و تقاضا، دامنه نوسان و تغییرات قیمت تسویه روزانه، مشتری ممکن است قادر به انجام هیچ معامله‌ای نبوده یا نتواند معامله مطلوب خود در بازار قراردادهای آتی را انجام دهد که در این صورت هیچ‌گونه مسئولیتی متوجه بورس و کارگزار نخواهد بود و تمامی مسئولیت‌ها متوجه مشتری می‌باشد. لذا در این حالت مشتری هیچ‌گونه ادعایی علیه بورس، کارگزار و سایر اشخاص مرتبط نخواهد داشت.

۵) اثر توقف نماد معاملاتی قرارداد آتی: توقف و بازگشایی نماد معاملاتی قراردادهای آتی، به‌طور هم‌زمان با توقف و بازگشایی دارایی پایه در بازار نقدی و به یک روش انجام می‌شود. در شرایط خاصی طبق دستورالعمل، سازمان یا مدیرعامل بورس می‌تواند دستور توقف نماد معاملاتی را صادر کند. بازگشایی مجدد نماد تحت شرایطی می‌تواند بر سود و زیان موقعیت‌های باز تاثیر گذار باشد. در صورتی که دارایی پایه قرارداد آتی، سبد باشد، نماد معاملاتی قرارداد آتی متوقف نمی‌شود.

۶) تشکیل بازار جبرانی در صورت عدم ایفای تعهدات مربوط به وجه تضمین توسط مشتری: پس از انجام عملیات به‌روزرسانی حساب مشتری توسط کارگزار، اختاریه افزایش وجه تضمین توسط کارگزار به مشتری ارسال می‌شود. چنانچه مشتری در زمان مشخص شده در قرارداد فی‌مابین مشتری و کارگزار و حداکثر تا یک ساعت قبل از پایان جلسه معاملات روز بعد، از محل واریز وجوه یا بستن موقعیت‌های تعهدی باز، وجه تضمین خود را تا سطح وجه تضمین لازم روز معاملاتی قبل افزایش ندهد، کارگزار ملزم است راساً اقدام به بستن موقعیت‌های تعهدی باز مشتری تا حد جبران کسری وجه تضمین نماید. اگر بستن موقعیت‌های باز مربوطه علی‌رغم ورود سفارش با قیمت بازار توسط کارگزار امکان‌پذیر نباشد، کارگزار باید حداکثر تا نیم‌ساعت بعد از پایان جلسه معاملات، فهرست آن دسته از موقعیت‌های باز مربوطه را به اتاق پایاپای و بورس اعلام و با هماهنگی بورس در بازار جبرانی نسبت به بستن موقعیت‌ها اقدام کند. در صورت بستن موقعیت‌های باز مشتری توسط کارگزار، مشتری حق هیچ‌گونه اعتراض و ادعایی نسبت به انجام معامله مذکور و شرایط آن ندارد. ایجاد بازار جبرانی منوط به فراهم‌شدن امکانات فنی مورد نیاز است.

۷) خسارت‌های عدم ایفای تعهدات: مبلغی است که به عنوان وجه التزام بابت عدم ایفای تعهدات دارندگان موقعیت‌های باز، متناسب با موقعیت‌های ایشان براساس شرایط مندرج در مشخصات قرارداد اخذ می‌شود.

۸) سقف موقعیت‌های تعهدی باز مشتری، کارگزار و بازار: در صورت اعلام بورس مبنی بر رعایت سقف‌های مربوط به قراردادهای آتی در یک نماد معین، موقعیت‌های باز نباید از سقف‌های تعیین شده تجاوز کند. سقف موقعیت‌های باز هر نماد معاملاتی قرارداد آتی در سطح مشتری، کارگزار و بازار در مشخصات قرارداد تعیین می‌شود. همچنین بورس می‌تواند حداکثر تعداد مجاز قرارداد آتی به ازای هر سفارش را تحت‌عنوان سقف سفارش تعیین و در مشخصات قرارداد اعلام کند.

۹) اهمیت و مدیریت تاریخ سررسید: ویژگی چشم‌انداز کوتاه‌مدت قرارداد آتی موجب می‌شود مشتری، بر خلاف معاملات در بازار نقد، نتواند به امید حرکت مطلوب قیمت، موقعیت معاملاتی زیان‌ده خود را ادامه دهد. بنابراین باید در موارد مقتضی، تصمیم‌های

درستی نظیر واريز وجه تضمين جبرانی، بستن موقعیت معاملات، تجدید موقعیت معاملاتی با قراردادهای با ماه سررسید دورتر و تسویه نقدی یا فیزیکی اتخاذ کند.

۱۰) تعدیل دارایی پایه: مشتری آگاه است که چنانچه اقدام شرکتی (افزایش سرمایه یا تقسیم سود نقدی) در دارایی پایه موضوع قرارداد آتی رخ دهد یا ترکیب اوراق بهادار موجود در سبد مرجع موضوع قرارداد آتی تغییر یابد، بورس حسب مورد قیمت تسویه روزانه، اندازه قرارداد، سقف موقعیت‌های باز در سه سطح بازار، کارگزار و مشتری، تعداد سهام هر یک از ناشران موجود در سبد پایه و یا ترکیب سهام موجود در سبد پایه را مطابق ضوابط «دستورالعمل معاملات قرارداد آتی در بورس اوراق بهادار تهران» تعدیل می‌کند و مشتری با علم به این موضوع و آگاهی از کلیه تبعات ناشی از تعدیلات قراردادهای آتی، حسب مورد اقدام به خرید یا فروش در بازار قراردادهای آتی می‌کند.

۱۱) انتخاب اولویت نوع تسویه: مشتری آگاه است که تمامی دارندگان موقعیت باز اعم از خرید و فروش در صورت تمایل می‌توانند در زمان تعیین اولویت نوع تسویه و در مهلت مقرر در مشخصات قرارداد، اولویت خود برای تسویه فیزیکی یا تسویه نقدی را به کارگزار مربوطه اعلام کنند. نوع تسویه درخواستی مشتری، پس از ارسال آن توسط کارگزار به اتاق پایاپای، قابل اصلاح یا لغو نیست. در صورت عدم اعلام نوع تسویه توسط مشتری، نوع تسویه توسط اتاق پایاپای به صورت نقدی تعیین می‌شود. همچنین اعلام موافقت با تسویه نقدی، دال بر اجرای نهایی نوع تسویه انتخاب شده نمی‌باشد.

۱۲) تخصیص قراردادهای آتی در تسویه نهایی: در صورت تعیین سایر روش‌های تخصیص غیر از روش ردگیری موقعیت، اتاق پایاپای از طرف دارندگان موقعیت باز در نماد معاملاتی قراردادهای آتی وکالت دارد تا مشتری طرف قرارداد آنان یا هر دارنده موقعیت باز در آن نماد را برای تسویه نهایی به آنان حواله دهد.

۱۳) تعهدات مشتری در زمان تسویه فیزیکی: مشتری آگاه است که انجام فرآیند تسویه فیزیکی قرارداد آتی برای دارنده موقعیت باز خرید، مستلزم تأمین ارزش بازار قرارداد آتی به علاوه هزینه‌های تسویه نهایی و انجام فرآیند تسویه فیزیکی قرارداد آتی برای دارنده موقعیت باز فروش، مستلزم وجود دارایی پایه متناسب با موقعیت‌های باز در کد مالکیت دارنده موقعیت باز فروش به علاوه هزینه‌های تسویه نهایی، در زمان مشخص شده در مشخصات قرارداد می‌باشد.

لذا قرارداد آتی آن دسته از مشتریانی که علی‌رغم انجام تعهدات مربوط به تسویه فیزیکی به دلیل عدم ایفای تعهدات طرف مقابل، امکان تسویه فیزیکی ندارد، بر اساس قیمت تسویه روزانه در آخرین روز معاملات، تسویه نقدی می‌شود.

۱۴) نکول در تسویه فیزیکی: مشتری آگاه است که در زمان تسویه فیزیکی قراردادهای آتی، آن دسته از قراردادهایی که قابل تسویه فیزیکی نمی‌باشند، نکول در ایفای تعهدات مشتری محسوب شده و بر اساس قیمت مبنای دارایی پایه در زمان تسویه فیزیکی، تسویه نقدی می‌شوند. مشتری متناسب با موقعیت‌های نکول کرده خود، مشمول خسارت‌های مقرر در مشخصات قرارداد

می‌شود. خسارات مربوطه از وجوه مشتری نزد کارگزار کسر شده و در صورت عدم کفایت این وجوه، جبران مابه‌التفاوت بر عهده کارگزار می‌باشد.

۱۵) تسویه نهایی قراردادهای آتی با نماد معاملاتی متوقف: مشتری آگاه است که در صورت توقف نماد معاملاتی دارایی پایه در زمان تسویه نقدی یا تسویه فیزیکی، تسویه نهایی قرارداد آتی به روش زیر صورت می‌گیرد:

الف) در زمان تسویه نقدی، بر اساس آخرین قیمت تسویه روزانه، تسویه نقدی می‌شود؛

ب) در زمان تسویه فیزیکی، برای قراردادهای آتی‌ای که دارندگان موقعیت باز خرید، ارزش بازار آن قراردادهای را تأمین نموده و دارندگان موقعیت باز فروش نیز دارایی پایه موضوع قرارداد را در کد مالکیتی خود دارا باشند، بر اساس روش تخصیص اعلامی در مشخصات قرارداد، تسویه به صورت فیزیکی انجام شده و مابقی موقعیت‌های تخصیص‌یافته بر اساس آخرین قیمت مبنای دارایی پایه در زمان تسویه فیزیکی، تسویه نقدی می‌شود.

۱۶) توقیف یا توثیق بودن دارایی پایه در سررسید: در صورتی که به دلیل توقیف و یا توثیق، امکان نقل‌وانتقال دارایی پایه در سررسید ممکن نباشد، قرارداد آتی قابل تسویه فیزیکی نبوده و نکول در تعهدات مشتری محسوب می‌شود. مسئولیت این موضوع بر عهده مشتری می‌باشد.

۱۷) آموزش سرمایه‌گذاران و انتشار اطلاعات توسط بورس: مشتری آگاه است که برگزاری دوره‌ها و انتشار محتوای آموزشی توسط شرکت بورس اوراق بهادار تهران در خصوص معاملات قراردادهای آتی و نیز امکانات و نمایش اطلاعات مربوط به بازار قراردادهای آتی، موجود در سایت رسمی بورس اوراق بهادار تهران، صرفاً جهت اطلاع مشتری بوده و هیچ‌گونه مسئولیتی برای بورس ندارد. بدین‌وسیله مشتری حق هرگونه ادعا را در خصوص موارد مذکور و اثر آنها بر معاملات وی، از خود سلب و ساقط می‌نماید و مسئولیت تبعات تمامی برداشتها و استنباطهای مشتری از آموزش‌ها و اطلاعات مزبور که می‌تواند منجر به معامله در بازار قراردادهای آتی و سود یا زیان وی گردد، بر عهده خود مشتری می‌باشد.

۱۸) اطلاعات مندرج در مشخصات قرارداد و سایر مقررات مربوطه: آشنایی با مقررات، به مشتری امکان می‌دهد تا از حقوق و تعهدات خود، آگاهی و پذیرش کامل داشته باشد. مطالعه دقیق بیانیه ریسک، قرارداد فی‌مابین مشتری و کارگزار، دستورالعمل معاملات و سایر مقررات مرتبط، از الزامات فعالیت در این بازار بوده و کارگزار و بورس مسئولیتی در خصوص فقدان آگاهی مشتری نخواهند داشت.

۱۹) آگاهی از کارمزدها و کسورات قانونی: کارمزدهای بازار قراردادهای آتی، شامل کارمزد معاملات و کارمزد تسویه نهایی است. کارمزد تسویه نهایی از همه دارندگان موقعیت بازی که قرارداد آنها تسویه نقدی و یا فیزیکی شده‌است، اخذ می‌شود. همچنین چنانچه تسویه به‌صورت فیزیکی باشد، از همه دارندگان موقعیت باز فروش در قراردادهای آتی که دارایی پایه موضوع قرارداد را به طرف مقابل تحویل می‌دهند، مالیات اخذ خواهد شد.

۲۰) خطای کاربری یا سامانه معاملاتی: اگر کارگزار به دلیل خطای کاربری یا سامانه معاملاتی، نسبت به ارسال سفارش‌ها و یا انجام معاملات معترض باشد، باید مراتب اعتراض خود را با ذکر دلایل برای رسیدگی تا پایان وقت اداری همان روز به بورس اعلام کند. تصمیم بورس در این زمینه لازم‌الاجرا است.

۲۱) احتمال بروز اشکال فنی در سامانه معاملاتی بازار آتی: چنانچه کارگزار و بورس در اثر اختلالات مخابراتی و سیستم‌های الکترونیکی و سایر عواملی که خارج از اراده کارگزار و بورس می‌باشد، قادر به اجرای سفارش‌های مشتری نباشند و به واسطه‌ی این اختلالات، خسارتی به مشتری وارد آید، مسئولیتی متوجه کارگزار و بورس نخواهد بود و تمامی مسئولیت‌ها متوجه مشتری می‌باشد.

به موجب این سند، اینجانب/این شرکت بیانیه ریسک را دریافت و مطالعه نموده و ضمن اعلام اطلاع از کلیه مقررات و خصوصیات معاملاتی و تمامی ریسک‌هایی که در بازار قرارداد آتی متصور بوده و یا احتمال وقوع دارد و نیز با شناخت و درک کامل از ماهیت امر و پذیرش مقررات مربوطه، مراتب را تأیید کرده و ملتزم می‌گردد.¹

نام و نام خانوادگی مشتری:	نام کارگزار:
امضا و مهر ² مشتری	امضا و مهر کارگزار
تاریخ:	تاریخ:

¹ امضا و مهر در تمامی صفحات این فرم، لازم‌الاجراست.

² مهر فقط برای اشخاص حقوقی است.